

*Fragment książki
materiał promocyjny*

W poszukiwaniu korzeni

Opracowanie
Janusz Zawiła-Niedźwiecki
Tomasz Zawiła-Niedźwiecki
Zofia Zawiła-Niedźwiecka

W poszukiwaniu korzeni

Opracowanie

Janusz Zawiła-Niedźwiecki

Tomasz Zawiła-Niedźwiecki

Zofia Zawiła-Niedźwiecka

Kraków–Legionowo 2025

© edu-Libri s.c. 2025

Redakcja merytoryczna i korekta: edu-Libri

Projekt okładki i stron tytułowych: GRAFOS

Ilustracja na okładce: Rafał Terkner

https://pl.wikipedia.org/wiki/Licencje_Creative_Commons?uselang=pl

Fotografie ze stron 176 i 289 pochodzą z domeny publicznej

Fotografia ze strony 634: Vistula,

https://pl.wikipedia.org/wiki/Licencje_Creative_Commons?uselang=pl

Pozostałe fotografie i skany dokumentów pochodzą
ze zbiorów rodziny Zawila-Niedźwieckich

Mapy wykonano, korzystając
ze strony internetowej mapy.com

Wydawnictwo edu-Libri

ul. Zalesie 15, 30-384 Kraków

e-mail: edu-libri@edu-libri.pl

Skład i łamanie: GRAFOS

Druk i oprawa: ELPIL, Siedlce

ISBN druk 978-83-68441-27-7

ISBN pdf 978-83-68441-28-4

Spis treści

Wprowadzenie	9
CZĘŚĆ PIERWSZA	15
Bracia Janusz i Tomasz Zawila-Niedźwieccy	17
Janusz Zawila-Niedźwiecki – wspomnienia z dzieciństwa i młodości	18
Tomasz Zawila-Niedźwiecki (1954–2024)	42
Wspomnienie Magdaleny Drewnowskiej	46
Wspomnienie Witolda Frączka	49
Wspomnienie Danuty Stradomskiej	58
Biogram z publikacji Instytutu Badawczego Leśnictwa	62
Janusz Zawila-Niedźwiecki (1953)	77
 Rodzice Janusza i Tomasza Zawila-Niedźwieckich	 81
Marian Kazimierz Zawila (1926–2019)	81
Biogram z Wikipedii	87
Wspomnienia Czesława Srzednickiego (szkolny kolega)	93
Wspomnienie ze strony internetowej Polska YMCA	94
Marta Zawila-Niedźwiecka (1928–2010)	95
Przyjaciele Marty Zawila-Niedźwieckiej z lat młodości	108
Zofia Szwagulińska-Strzemień	108
Aleksandra Dobrzańska-Jajszczyk	110
Barbara i Wiesław Jakóbcowie	112
Maria Piątkowska	115
Jadwiga i Alfred Liebfeldowie	119
 Rodzice Mariana Zawilę	 123
Karolina Zawila z domu Kowalska (1888–1972)	123
Ludwik Zawila (1884–1972)	124
Pochodzenie Zawila-Niedźwieckich od Zawilów	127
 Rodzice Marty Zawila-Niedźwieckiej	 131
Hanna – I v. Niedźwiecka, II v. Sokołowska z domu Zielińska (1906–1979)	131
Witold Antoni Niedźwiecki (1890–1939) I mąż Hanny	133
Janusz Wawrzyniec Sokołowski (1906–1980) (II mąż Hanny) i jego rodzina ...	139
Wspomnienie Tomasza Zawila-Niedźwieckiego o Januszu Sokołowskim	151

Przyjaciele Janusza Sokołowskiego	154
Bogdan Drotkiewicz, wspomnienie	157
Wojciech Vieth, wspomnienie	157
Zofia Marianna, po mężu Zielińska, siostra Janusza Sokołowskiego (1908–1998) ..	162
Maurycy Sokołowski oraz Maria z domu Skrzyńska, rodzice Janusza i Zofii Sokołowskich	163
Franciszek Sokołowski, dziadek Janusza, ojciec Maurycego	164

Rodzice i najbliższa rodzina Witolda Niedźwieckiego, ojca Marty Niedźwieckiej, biologicznego dziadka Janusza i Tomasza

Józef Niedźwiecki (1845–1927) i Maria Ewa z domu Kochen (1860–1932) rodzice Witolda Niedźwieckiego	168
Siostry Witolda Niedźwieckiego	169
Janina Jadwiga Niedźwiecka (1884–1940)	169
Wandzia Niedźwiecka (1897–1901)	177
Dalsi krewni lub bliscy przyjaciele Witolda Niedźwieckiego	178
Mieczysław Biedrzycki (1901–1945)	178
Bohdan Gajewicz (1901–1969)	178
Maria Gajewicz-Zajewska (1901–1992)	181
Wanda (1902–1993) i Zdzisław (1894–1959) Lindemanowie	183
Stanisław Zdzitowiecki (1891–1975)	185

Rodzice i inni krewni Marii Ewy z domu Kochen, mamy Witolda Niedźwieckiego, babci Marty Niedźwieckiej, prababci Janusza i Tomasza

Pochodzenie Zawila-Niedźwieckich od Kochenów i Niedźwieckich	190
Teodor Kochen (1824–1887) oraz Lucyna Emilia Łucja z domu Bedlińska (1834–1922) rodzice Marii Ewy Niedźwieckiej	193
Teodor Kochen	193
Lucyna Emilia Łucja Kochen z domu Bedlińska	196
Rodzeństwo Marii Ewy Niedźwieckiej z domu Kochen i ich krewni	199
Janina Kochen (?–1918)	199
Leontyna Kunegunda Kochen (1867–1942) po mężu Frycz	200
Wacław Kochen (1879–1959) i jego rodzina	201
Stefania Kochen z d. Sokołowska (1872–1941) I żona Wacława Kochena	202
Maria Kochen z d. Czarnota (1902–1962) II żona Wacława Kochena	202

Rodzina Sternstein-Helcel	203
Maria Barkenberg, z domu Sternstein-Helcel (1887–1975)	204
Anna (Hanna) Barkenberg (1921–2006)	204
Wanda Irena Barkenberg, po mężu Andlauer (1922–1995)	204
Rodziny Cruttów i Bedlińskich, przodkowie Niedźwieckich	205
Od Jana Crutty do Janusza i Tomasza Zawila-Niedźwieckich	205
Antoni Łukasz Crutta (1727–11.06.1812), jego bracia i potomkowie	210
Bracia Antoniego Crutty	213
Córka i zięć Antoniego Crutty	214
Eliza Crutta (1760–1799) po mężu Bedlińska	214
Wojciech Piotr Bedliński (1759–1822), mąż Elizy	215
Walenty Wojciech Michał Bedliński	215
Rodzina Hanny Zielińskiej (I v. Niedźwieckiej, II v. Sokołowskiej) ...	217
Pochodzenie Zawila-Niedźwieckich od Zielińskich	217
Helena z domu Barczewska (1872–1949) i Kazimierz Zieliński (?–?) rodzice Hanny Zielińskiej I v. Niedźwieckiej, II v. Sokołowskiej	220
Rodzeństwo Hanny Zielińskiej i ich rodziny	225
Lucyna Zielińska (?–?) i Tomasz Zieliński (1900–1921)	225
Włodzimierz Zieliński (1893–1945)	226
Tadeusz Zieliński (1899–1971) i jego rodzina	231
Rafał Zieliński, syn Tadeusza	235
Stefan Zieliński (1905–1945) i jego rodzina	239
Zofia Zielińska po mężu Szczeklik (1908–1997) i jej rodzina	248
Włodzimierz Szczeklik, syn Zofii	250
Wanda Zielińska po mężu Broniewska (1911–1989) i jej rodzina	251
Garbatka-Letnisko, mała ojczyzna	255
Przedwojenna Garbatka-Letnisko	256
Brakuje mi starej Garbatki (Rafał Zieliński)	256
Nasza Garbatka	264
Garbatka we wspomnieniach Tomasza Zawila-Niedźwieckiego	277
Fragment wspomnień Bożeny Jasek z domu Pyrko	279
Postać Tadeusza Pyrki	281
Niedźwieccy i Pyrkowie – wspomnień czar i lży (Bożena Jasek z domu Pyrko)	284

CZĘŚĆ DRUGA	289
Komentarz do „Części drugiej”	291
Pamiętnik Leontyny Frycz z domu Kochen	295
Dziennik Leontyny Frycz dn. 25 XI 1885 r.	296
Indeks nazwisk wymienionych w pamiętniku Leontyny Frycz	476
Indeks miejscowości wymienionych w pamiętniku Leontyny Frycz	485
Echa przeszłości. Fragmenty rękopisu Hanny Barkenberg	489
Stefania i Wacław Kochenowie	489
Streszczenie opisu drzewa genealogicznego rodziny Sternstein-Helcel z tego rękopisu	491
Wspomnienia Rafała Zielińskiego (1924–2009)	495
Część 1. Ze srebrnym słońcem na czapce	495
Wojna 1939–1945	514
Indeks nazwisk wymienionych we wspomnieniach Rafała Zielińskiego	584
Indeks miejscowości wymienionych we wspomnieniach Rafała Zielińskiego	588
Spacerownik po Radomiu śladami rodzinnymi	591
Groby rodzinne i przyjaciół	601
Trasa spacerowa po cmentarzu rzymskokatolickim w Radomiu śladami krewnych	620
Trasa spacerowa po cmentarzu Stare Powązki śladami krewnych	632
Tablice genealogiczne	653
Herby wymienione w książce	675
Mapy z miejscowościami związanymi z rodziną	678
Indeks nazwisk	684
Źródła	709

Wprowadzenie

Nad historią naszej rodziny od dawna najwięcej pracował mój nieżyjący młodszy brat Tomasz (dziwnie dla mnie brzmi imię w tej formie, bo zawsze był po prostu Tomkiem), zgromadził szereg źródeł, dokumentów, zdjęć i wspomnień¹. Pozostawił po sobie względnie uporządkowane archiwum, z którego wraz z jego córką Zofią zaczerpnęliśmy dużą część materiałów i informacji przedstawionych w tym opracowaniu. Mamy cichą nadzieję, że dodatkowe informacje jeszcze się ujawnią, a zwłaszcza odnajdą się wspomniane w tekście zaginione pamiątki, a wtedy to opracowanie będzie można uzupełnić. Poza tym powinno ono mieć, i może tak się stanie, swoją kontynuację autorstwa naszych dzieci i wnuków. Rozmyślnie zawarte w opracowaniu wspomnienia kończą się na latach 70/80. XX wieku, aby przedstawić przede wszystkim obraz przeszłości, a nic nie stoi na przeszkodzie, aby kolejne pokolenie Zawila-Niedźwieckich kontynuowało ten opis.

Tomasz i ja należymy do szczególnej generacji, urodzonych wprawdzie już po II wojnie światowej, ale wychowanych w jej cieniu. W domu naszych radomskich Dziadków – Hanny i Janusza Sokołowskich², gdzie mieszkaliśmy w latach 1959–1966, raz w tygodniu spotykała się cała rodzina. Po wczesnej kolacji wspólnie zasiadali przy radiu, gdzie nadawano słuchowisko teatralne, nas o tej porze już kładziono spać. Wcześniej jednak,

1 W swoim domowym gabinecie jedną ścianę poświęcił na zbiór zdjęć/portretów przodków (zob. zdjęcie na str. 15).

2 Dokładnie rzecz biorąc, dom wybudował nasz biologiczny dziadek Witold Niedźwiecki (zmarł we wrześniu 1939 r.), a spadkobiorcą była nasza Mama – Marta Niedźwiecka, ale nasi Rodzice przymieszczali się po Polsce, a w tym domu mieszkała Babcia Hanna z drugim mężem Januszem Sokołowskim.

jedząc, prowadzono długie rozmowy, których bardzo częstym tematem było wspomnianie czasów wojny, zdarzeń niekoniecznie tych najgorszych, także humorystycznych, ale przede wszystkim ludzi, których z różnych powodów, niekoniecznie tragicznych, już nie było. Losy wojenne okresowo rozrzuciły ich w różne miejsca, więc i dzielili się tym informacjami, które nie były reszcie wiadome (np. ciocia Wanda Broniewska w exodusie września 1939 r. trafiła aż na Węgry, gdzie przebywała około roku zanim wróciła do Radomia; nasza Babcia Hanna z naszą Mamą część wojny spędziły w leśniczówce w Łubnicach pod Buskiem; wuj Rafał Zieliński uciekł z sowieckiego obozu dla jeńców; wuj Tadeusz Zieliński walczył w polskich siłach zbrojnych na Zachodzie, a do Polski powrócił w połowie lat 50.). My, dzieci, siedzieliśmy osobno przy małym stoliku i może dlatego zapominano o naszej obecności. Chłoniliśmy te rozmowy, byliśmy jednak zbyt mali, aby móc w pełni zrozumieć ich wymowę. Dziś większość ówczesnych szczegółów niestety już umknęło mojej pamięci, ale pozostała ta niezwykła atmosfera i ten specyficzny ciężar wspomnień wojennych, które kładły się w jakimś stopniu cieniem na naszym dzieciństwie i ten cień pozostał w mojej pamięci. Pozostała też chęć przywrócenia utraconych informacji, stąd poniekąd to opracowanie.

Warto w tym wstępie wspomnieć skąd wzięło się nasze nazwisko. Gdy nasza Mama została osierocona we wrześniu 1939 r., a miała 11 lat, to zgodnie z ówczesnie obowiązującym prawem rodzinnym, a był nim wciąż jeszcze Kodeks Napoleona (sic!), sąd powołał Radę Familijną, która miała sprawować opiekę prawną nad odziedziczonym przez nią majątkiem. W skład Rady weszli krewni lub przyjaciele rodziców Mamy, w tym prawnicy, i podejmowali decyzje, kontrolowane przez sąd (warto sobie uświadomić, że wszystko to działało się w czasie okupacji niemieckiej), w kwestiach np. sprzedaży kosztowności, aby Babcia z Mamą miały z czego się utrzymać. Kodeks Napoleona przestał obowiązywać w roku 1947, a rok wcześniej nasza Mama stała się pełnoletnia, niemniej ta, już nieformalna, Rada służyła pomocą i poradą. I jej sugestią było, aby – jako jedyna córka – zachowała człon nazwiska dla uhonorowania swego Ojca, a także żebyśmy jako jej synowie też je nosili, aby ono nie zniknęło, a nasz Tata to zaakceptował. Nasze nazwisko: Zawila-Niedźwiecki, nie jest więc dwuczłonowym

nazwiskiem rodowym pochodzącym z dawnych czasów, a połączeniem nazwiska Taty (Zawiła) i nazwiska Mamy (Niedźwiecka).

Na koniec tego wprowadzenia chciałbym podziękować mojej bratanicy Zofii, która przejmując po swym ojcu rolę strażnika naszego rodzinnego archiwum, a jest ono na tyle obszerne, że tylko najważniejsza część informacji została umieszczona w tym opracowaniu.

Janusz Zawiła-Niedźwiecki

Uwaga autorów opracowania

Szczególne znaczenie nadaliśmy zachowanemu pamiętnikowi Leontyny Frycz (z domu Kochen), pisanemu w latach 1885–1920. Zamieściliśmy go *in extenso* w Części drugiej. Fakty oraz nazwy i nazwiska w nim zapisane stały się hasłami rozpoczynającymi poszukiwania w archiwach rodzinnych i Internecie. Dzięki temu odnaleźliśmy wielu przodków oraz zlokalizowaliśmy, gdzie są pochowani. To na pewno wymaga kontynuacji, ale uznaliśmy, że osiągnęliśmy stan, który już uzasadnia opublikowanie, to zaś może spowodować napływ kolejnych informacji.

Dziękujemy krewnym i znajomym za udostępnienie zdjęć i wiadomości, które znalazły się w tym opracowaniu i liczymy na nowe informacje od osób, które się z nim zapoznają. Opracowanie nasze nie ma charakteru pracy naukowej, a wobec tego ograniczyliśmy powołania na źródła do takich, które dla rodzinnych czytelników będą ważne lub względnie łatwo dostępne.

Partie tekstu, które pochodzą z dokumentów, notatek, publikacji lub Internetu zostały zaznaczone pionową linią lub wyróżnione innym krojem pisma z zachowaniem oryginalnej pisowni. Zwykłą czcionką został zapisany tekst nasz, redaktorów. Zastrzegamy, że znalazły się w nim także informacje, których nie jesteśmy w pełni pewni, bo niejednokrotnie pochodzą z wielopokoleniowego ustnego przekazu rodzinnego, ale uznaliśmy, że warto je utrwalić, inaczej zaginą, a mamy nadzieję, że czas je zweryfikuje. Niemal wszystkie zdjęcia pochodzą z archiwów rodzinnych. Tam, gdzie inaczej, dopisano źródło.

W książce zamieszczono tablice genealogiczne szeroko rozumianej rodziny. W Pierwszej części są te z najbliższymi krewnymi, w Drugiej części są tablice genealogiczne dalszej rodziny. Znakiem zostały oznaczone osoby, których groby znamy lub przynajmniej wiemy, gdzie się znajdują. Więcej na ten temat w Części drugiej.

Prawie na każdego przychodzi moment, gdy zaczyna zastanawiać się nad historią swojej rodziny – skąd właściwie pochodzi. Znamy zazwyczaj rodziców, ich rodzeństwo, dziadków, czasami nawet pradziadków, ale im dalej w przeszłość, tym większa niewiedza. Najgorsze jest to, że taka potrzeba poszukiwania przodków pojawia się zwykle, gdy już odeszli najbliżsi, a wobec tego nie ma już komu zadać nawet dość prostych pytań. Przygotowanie *W poszukiwaniu korzeni* było dla nas prawdziwym wyzwaniem. Mielśmy to szczęście, że w archiwum rodzinnym zachowały się pamiętniki, dokumenty i notatki, wprawdzie wyrywkowe, ale w dobie internetu dostarczyły punktu wyjścia do dalszych poszukiwań, których owocem jest to opracowanie. Dla jego redaktorów i ich najbliższych (szereg osób, tak z rodziny, jak i życzliwych postronnych zaangażowało się w te poszukiwania) to fascynująca podróż w przeszłość, zakotwiczenie dziejów rodzinnych w burzliwej, niekiedy dramatycznej i heroicznej, niekiedy najzwyklejszej, historii Polski wieków XX, XIX i XVIII. A jak się w dodatku okazało nie tylko w historii Polski. Oczywiście i niestety, jest to obraz niepełny, jakby zbudowany ze zdekompletowanych puzzli. Być może w efekcie wydania tej publikacji będzie miał szansę zostać miejscami uzupełniony. Na dziś nie byliśmy w stanie więcej ustalić.

*Janusz Zawiła-Niedźwiecki
Zofia Zawiła-Niedźwiecka*

